

FOTO: UMBERTO PRODUCTIONS

Mai Murdmaa lugu on suurem, kui dokumentaalfilm «Ballettmeister» välja näitab.

KUNST PÕLEB TEMAS SUURE LEEGIGA

lastakse, ei tea ta siimaani –, kohtub ta uuesti nii Barošnikovi kui ka teise ärakargaja Natalja Makarovaga, kes teevad talle ettepaneku sinna jääda. Murdmaa keeldub – laste pärast! Hiljem jätkub suhtlus kirja teel, kus ka-

Siit edasi rullub lahti tema elu ja saatus kahes riigis: N. Liidus, kus tegutses ideoloogiline tsensor, ja Eesti Vabariigis, kus tegutseb kaubanduslik tsensor. Siinkohal palun vabandust, et ma alustuseks nimme mänd-

nult et selleks tuleb ise suurelt mõelda, töötagu meie kitsad olud vastu palju tahes. Aga põnev oleks ka teistsugune, non-konformistlik, vähemalt ebatraditsiooniline käsitlusviis – selline, mis haakuks Murdmaa enda

mingust ning illustreerides seda rohkete loominguliste näidetega.

Tõesti, midagi pole välja jäetud, kõik on justkui olemas, aga kõike on ainult natuke. Ka need suure loo idud on. Nõukogude surutis ja mõttekaaslaste puudumine, mille taustal kumab ikka ja jälle unistuste New York, kuhu võttegrupp ei satugi – selle asemel läheb kunstlikult koraks külla hoopis Polli talus tegutsevale eesti-ameerika kooregraafile Marika Blossfeldtile. Kompromissitus, kui kõne all on looming. Valus suhe Estonia teatriga, kust ta 12 aastat oli eemale tõrjutud. Ise oma lavastusi produtseerima sunnitud loomingulise inimese valu ja vaev. Natuke isiklikku elu ja selle dilemmasid. Ka see, mis Murdmaad üldse liikuma paneb.

Vaataja ees avaneb pilt läbi ja lõhki loomingulisest inimesest, kelles kunst põleb ereda leegiga ja kes pole ebasoodsale pinnasele ega ka vanusele vaatamata kaotanud oma aktiivsust ega – mis veel olulisem – särtsu, elavat huvi maailma vastu. Huvitav on filmi mitmeti tõlgendatav alguskujund, mis, tõsi, tundub veidi jõuga välja pressituna. Lõputu koridor, kus on kummalgi pool tohutult uksi, kõik kinni, ent Murdmaa sammub kindlalt ikka edasi – kusagile peab see ju välja viima...

Selleks päris filmiks läheb mu meelest alles kusagil lõpus. Siis, kui Murdmaa pajatab sellest, kuidas ta mööda suurt ja laia Venemaad sõites ja lavastades läbi põles. Tugevate antidepressantide mõju all valmisid lavastused «Lend» ja ka «Meister ja Margarita». Või kuidas traagilise saatusega helilooja Kuldar Sink ta sellest august välja aitas ja usu juurde juhatas. Või milline on tema suhe surmaga.

TIIT TUUMALU
Fotimees

New Yorgis kohtuvad Mai Murdmaa ja Mihhail Barošnikov. On, mida meenutada. Möödas on 40 aastat sellest, kui Peterburi Maria teatris tuleb välja Mai Murdmaa seatud «Kadunud poeg», mille peaosas Barošnikov täitsib. Samal 1974. aastal põgeneb viimane läände. Kui Murdmaa ise neli aastat hiljem esimest korda USAsse sõidab – sugulastele külla; kuidas ta sinna

kohtub ta uuesti nii Barošnikovi kui ka teise ärakargaja Natalja Makarovaga, kes teevad talle ettepaneku sinna jääda. Murdmaa keeldub – laste pärast! Hiljem jätkub suhtlus kirja teel, kus kasutatakse nn vitamiinide keelt: üks vitamiin tähistab üht, teine teist väljasõiduvõimalust. Sinna paika see jääbki.

Tagantjärele meenutab Murdmaa, kuidas ta oli tolleks hetkeks jõudnud vaimsesse ummikseisu nii elus kui ka loomingu, kliinilisse depressiooni, kus ta tundis, et ei saa oma võimeid realiseerida ja peab kogu aeg tegema kompromisse. «Olla üksinda suures N. Liidus, püüda siin üksinda midagi liigutada... /---/ Muidugi on see ruineeriv!»

elu ja saatus kahes riigis: N. Liidus, kus tegutses ideoloogiline tsensor, ja Eesti Vabariigis, kus tegutseb kaubanduslik tsensor.

Siinkohal palun vabandust, et ma alustuseks nimme mängureegleid rikun ega kirjuta sellest, mida ma äsja ekraanile jõudnud dokumentaalfilmis «Ballettmeister» näen, vaid milisena sellist filmi ise ette kujutan.

Teen seda selleks, et näidata, kui kaasahaaravat, traagilist ja kujundlikku lugu – ka rahvusvaheliselt üldhuvitavat – oleks võimalik jutustada Murdmaa elust ja loomingu. Tema saatus pakub ridamisi detaile, mille saaks võimendada suurteks, filmi läbivateks kujunditeks. Ai-

mõelda, töötagu meie kitsad olud vastu palju tahes. Aga põnev oleks ka teistsugune, non-konformistlik, vähemalt ebatraditsiooniline käsitlusviis – selline, mis haakuks Murdmaa enda olemise ja mõtteviisiga.

«Ballettmeister» pole üks ega teine. On traditsiooniline eesti portreefilm, kust autor kipub ennast pigem ajakirjanduslikult taandama, et anda ontlik, enam-vähem objektiivne ülevaade portreeritava elukäigust, liisades sinna asjaosalise ja tema kaasteeliste mõtteid elust ja loo-

Midagi pole välja jäetud, kõik on justkui olemas, aga kõike on ainult natuke. Ka suure loo idud on.

vastus, ja ka «Lend» ja ka «Meister ja Margarita». Või kuidas traagilise saatusega helilooja Kuldar Sink ta sellest august välja aitas ja usu juurde juhatas. Või milline on tema suhe surmaga.

Just neil hetkedel, kus elu ja loomingu põimuvad, moodustavad tekst, pilt ja muusika järsku kõneka terviku. Enam ei hüpelda heitlikult geograafilisel (võttepaikadeks Tallinn, Joškar-Ola, Helsingi, Peterburi, Moskva, Hiiumaa ja Setumaa) ega ajalisel teljel, üritamata suruda üheainsa filmi sisse korraga kogu Murdmaa karjääri ja kõiki tema viimaste aastate tegemisi. Üle ekraani valgub ainult olemise traagiline essents. See on isiklik ja liigutav.

EKSPERDID HINDAVAD

«Ballettmeister»

Dokumentaalfilm koreograaf Mai Murdmaast

Režissöör Ruti Murusalu. Stsenarist Marje Len Murusalu. Operaator Erik Norkroos. Helilooja Rainer Jancis. Producersid Priit Vaher ja Erik Norkroos

Umberto Productions 2014

Alates 18. aprillist Tallinna kinos Artis ja üksikseanssidena mujal Eestis

TIINA LOKK
PÖFFI juht ja filmikriitik

Tavaline portreefilm, kus portreeritav on kindlasti mitu korda huvitavam isik, kui filmist välja tuleb, aga otseselt ei riiva ka mitte miski silma.

INDREK KASELA
kinopidaja

Raske on panna «kolme» portreefilmile Mai Murdmaast, kes mulle väga meeldib. Tahtnuks, et film vastanuks mu kõrgendatud ootustele. Ruti Murusalu on oma nišile pühendunud režissöör, aga kahjuks on tema filmikeel liiga konventsionaalne. Äkki oleks nii keerukale kunstnikule ja karakterile tasunud panna vastu kedagi intrigeerivat? Või on väga montaažis? Ei, ma ei ütle, et film on halb. Head portreefilmi ongi väga keeruline teha. Lihtsalt see on liiga ootuspärane. Lohutuseks Ruti Murusalule: vaatasin seda siiski kaks korda järjest.

LENNA KUURMAA
muusik

Kena film, ei midagi häirivat, ei midagi üllatavat. Tuli kohe soov minna balletti vaatama.

ROMAN BASKIN
näitleja ja lavastaja

Suurest meistrist, huvitavast ja vastuolulisest inimesest täiesti tasemel portree. Oleks võinud algmaterjalist lähtudes hullumeelsemgi olla.

Keskmine

3,25

2013/14:

- «Mandariinid» – 5,0
- «Kust tuleb tolm ja kuhu kaob raha» – 4,75
- «Risttuules» – 4,75
- «Kertu» – 4,5
- Lastefilmide kassett «Multivant» – 4,0
- «Okupeeri oma müür» – 3,75
- «Suur-Sõjamäe» – 3,75
- «Suur maalritöö» – 3,75
- «Veregrupp» – 3,5
- «Kullaketrajad» – 3,5
- «Free Range» – 3,33
- Lühifilmide kassett «Mitte keegi peale sinu» – 3,33
- «Riigivargad» – 3,25
- «Koguja» – 3,25
- «Heinz Valk» – 3,25
- «PMR» – 3,0
- «Väikelinna detektivid ja Valge Daami saladus» – 2,75